

DOI: <https://doi.org/10.29285/actapinteriana.2017.3.19>

Az emberi közösség jó működésének alapja⁶²

Dr. Barsi Balázs OFM

Sümegei Sarlós Boldogasszony Ferences Kegyetemplom és Kolostor, 8330 Sümeg, Szent István tér 7.

Barsi B. (2017): Az emberi közösség jó működésének alapja. The basis for the Human Community's Appropriate Advancement. Acta Pintériana, 3, 19-23.

A civilitika tudományának tárgya, tágon fogalmazva, az emberi közösség. Az emberi közösség pedig nem csupán egyedekből áll, mint az állatok közössége, hanem személyekből, „én”-ekből, akik „MI”-t alkotnak. Minden tudományban vannak alapelvek, amelyekre épül minden további értelmi munka. A humán tudományoknak az alapelvei mögött van egy abszolút és megkérdőjelezhetetlen végső valóság, amely az evidencia kényszerítő erejével jelenik meg az emberi értelem előtt. Ez a végső valóság maga az emberi személy. Tehát nem elég a humán tudományokat csak bizonyos alapelvek hatóerejében művelni, hanem figyelni kell az azok mögött lévő végső valóságra, amely nem egy elv csupán, hanem valóság: az emberi személy.

Egyébként mivel a természettudományokat sem a kőzetek, sem a növények, sem az állatok (vagyis a személy nélküli lények) nem művelik, hanem egyedül az ember, tragédia lesz abból, ha az emberi személlyel nem számolva (vagy annak eltorzított fogalmából kiindulva) műveljük a természettudományokat. Azok így az ember ellen fordulnak. Már a XIII. században a ferences filozófus és tudós Szent Bonaventura figyelmeztette a párizsi egyetem professzorait és diákjait: Ti lemértetek mindent, csak magatokkal nem vetettetek számot.

Az emberi „én”, a személy az univerzumban van, de nem vezethető le az univerzumból, az anyagból és az élő világból, a biológiai szférából. Miért? Mert az emberi személy szabad, az univerzumban pedig sehol nincs szabadság. Éppen az a tény, hogy az anyagban nincs szabadság, teszi lehetővé a természettudományok művelését. Jaj lenne nekünk, ha a fizika törvényei szabadon döntenének, akarnak-e úgy működni, mint eddig! Akik megpróbálják tagadni az emberi személy szabadságát, azok frontálisan ütköznek az emberiség egyetemes tapasztalatával: hiszen az emberiség a rosszat cselekvőket mindig megbünteti, a jót cselekvőket pedig kitünteti. Aki az emberi szabadságot merészeli tagadni, az csak azt bizonyítja, hogy bizony Ádám ivadéka, mert ősatyánk az Istennel való szakítás után bujkálni próbált az Isten elől. Aki a szabadság ténye elől bujkál, az Isten elől próbál bujkálni. Tény, hogy az emberi szabadságban kilyukadt az univerzum és magán kívülre utal: a Teremtő Istenre. Akik viszont azt állítják, hogy valójában nagyon kicsi az ember szabadsága, mert korlátozzák adottságai, ösztönei, neveltetése stb., azok ostobán azt állítják, hogy van kis és nagy szabadság. A szabadság igazi mélységében ilyenről beszélni logikátlan dolog, mert nincs öt kiló vagy 10 méter szabadság. Ha egyáltalán van, akkor az a végtelenre nyílik. Az ember dönthet létezése mellett és ellen, és így a világmindenség értelmessége vagy értelmetlensége mellett.

Mások úgy próbálnak Ádám ősatyánkat követve bujkálni, hogy feltételezik: a sejtek szabadok. Gondolkodnak és döntenek. Vagyis az emberben ez az anyagban már eleve benne lévő szabadság csíra bontakozott ki. Ez nem tudomány és nem is értelmes hit, hanem babona. A nyugati civilizáció elvetette

⁶² Az EUCET 2017 („Civilek a nemzetállamokért – Az európai civil együttműködés a népfelség alapja” című) nemzetközi szimpóziumon (Budapest, 2017. november 16-17.) elhangzott előadás anyaga.

az értelmes hitet és ragyogó természettudományos műveltsége és csodálatos technikai civilizációja közepette sikerült olyan babonáságba és boszorkányságba süllyednie, amilyen soha nem volt a földön. Televíziós adásban küldi a boszorkány az energiákat a nézőknek. Jósdák dolgoznak állami intézményekben.

Az egész kereszténység legvégső alapja egy, az értelem előtt megjelenő valóság: a szabad személy. Ha ilyen mélyen kezdjük el a nyugati civilizáció keresztény megmentését, akkor ez nem egy bizonyos vallási alapon történő művelet olyan értelemben, hogy mint sok más vallás valami megfoghatatlan és titokzatos alapra épül, hanem egy tapasztalati valóságra, a leghétköznapibb, ébrenlétünkben és álmainkban minden gondolatban, vágyainkban, cselekedeteinkben jelen lévő valóságra: a bennünk lévő, lényegünket alkotó szabad személyre, „én”-ünkre alapozó művelet.

Az emberi személy tehát ebben az univerzumban van, de nem az anyagi univerzumból származik. Mielőtt tovább vizsgálnánk az emberi személy eredetét, ezt előmozdítandó, érdemes felvetni a kérdést: A személy fogalma hol- és mikor merült fel karakterisztikusan az emberi történelemben? A felelet egyszerű: a keresztény ókorban a krisztológiai vitákban, illetve egyetemes zsinatok határozataiban.

A keresztény hit alapja és középpontja egy létező személy, a Názáreti Jézus, aki meghirdette Isten Országát. Az eredeti görögben és a mögöttes sémi nyelvben Isten országlását jelenti. Ez nomen actionis Isten uralkodása. Ott uralkodik (szeretet), ahol egészen Isten lehet. Jézus maga az Isten országlása: olyan ember, akiben Isten egészen Isten lehet. A Názáreti Jézusnak ez a kapcsolata Istennel, az Atyával a világ teremtése előtt is megvolt, földi életében is jelen van és jelen lesz mindörökké! Jézus azzal váltott ki döbbenetet korabeli zsidó hallgatóiból, hogy Istennel egyenlővé tette magát. Ám ha egy korabeli zsidó ezt tette volna, akkor örült emberként nem feszítették volna keresztre. Jézus ezen kijelentései mögött azonban ott vannak megdöbbentő csodái, amelyek jeleznek. Azt jelzik, hogy kicsoda Jézus. És ha egy korabeli zsidó megőrül, és magát Istennel azonosítja, akkor nem találja föl a Szentháromságot: akkor nem beszél arról, hogy Ő az Atya Fia öröktől fogva és az Atya is és Ő is küldi a Szentlelket. Miért ment utána és követte hatalmas zsidó tömeg? Mert csodái bizonyították azt, amit magából föltárt.

Jézus üzenetének lényege Ő maga. Elsősorban az, hogy kicsoda Ő és csak ezen belül érvényesek a szavai. Ezt ma az Egyházon belül is újra meg kell fontolni. A krisztusi erkölcs önmagában nem létezik. Az erkölcsstan benne van a krisztológiában. Bármely erkölcsi kérdés tárgyalása mindaddig hiányos az Egyházon belül, amíg nem arról van szó, hogy ki az, aki ezt mondja. Ha Ő az Élő Isten Fia, aki emberré lett, akkor benne áll fönn, van értelme minden szavának. Ha Jézus önazonosságát nem vesszük halálosan komolyan, akkor hiába vallunk keresztény értékeket (azok valóban értékek), de nem vagyunk keresztények, krisztusiak, lényegében nem tartozunk hozzá úgy, ahogy Ő akarta, hogy követői hozzá tartozzanak. Nagyon lényeges arra figyelni, hogy mikor azt mondja a Názáreti Jézus, hogy „mindent tudtul adtam nektek”(Jn 15,15), akkor ez a „minden” Isten benső életének, szentháromságos életének a kinyilatkoztatása. Az Utolsó Vacsorán ugyanis így szól:

„... én az Atyában vagyok és az Atya énbennem ... az Atya más Vigasztalót ad nektek: az igazság Lelkét, aki mindörökké veletek marad.” (Jn 14,14-16)

Felvetődik tehát a kérdés, mit jelent az, hogy Isten az Atya, Isten a Fiú és Isten a Szentlélek és mégis nem három Isten van, hanem egy? Mit jelent ez a Názáreti Jézusra vonatkozóan? Amikor a tévtanítások megjelentek, akkor tulajdonképpen az emberi értelem kérdései jelentek meg azzal az Istennel kapcsolatban, akinek benső életéből jött Jézus és akit kinyilatkoztatott.

Az ókori görög filozófia és a római jog által kiművelt ókori ragyogó elmék, az első ötszáz év nagy teológusai, püspökei az evangélium lényegét akarták megmenteni, nem pedig filozófiai észtornagyakorlatokat végeztek, amikor igyekeztek megragadni Jézus önazonosságát. Azt az evangéliumot védték, mely szerint

„úgy szerette Isten (az Atya) a világot (az embereket), hogy Egyszülött Fiát adta oda, hogy mindaz, aki benne hisz, el ne vesszen, hanem örökké éljen.” (Jn 3,16)

Ennek az egyetlen örömhírnék a megmentésére az emberi értelem erejével a puszta emberi ész ellen védtek a kinyilatkoztatás lényegét, Jézus identitását a nagy krisztológiai zsinatok. A krisztológiai dogmák (megfogalmazott igazságok) a misztériumnak, a Jézus-titoknak nem észbeli megfejtései, hanem kimeríthetetlen mélységű örvényeinek a partjai. A krisztológiai (a Jézus Krisztusra vonatkozó) igazságok, dogmák, azokat a hatásokat jelölik ki, amelyen túlmenve az egész evangélium és az egész kereszténység értelmét veszti.

Ha Jézus csak egy legkiválóbb teremtmény, akit Isten magához emelt (arianizmus), akkor Ő nem lehet út az Atyához, mert Isten nem a padláson van: egy evilági létra kevés ahhoz, hogy elérjük Istent. Csak az vezethet el Istenhez, aki Istennél van, aki Istenben van. Ezért azt is mondja: „én vagyok ...az élet”. (Jn 14,6)

Ha Jézus viszont nem valóságos ember, csak látszat teste van (doketizmus), Ő csak Isten, akkor a megváltásunk is csak látszólagos. Megint külön van Isten és külön a tőle elszakadt emberiség. Márpedig azt írja Szent Pál „... egy a közvetítő Isten és ember közt: az ember Krisztus Jézus...” (1 Tim 2,5)

Ezért az ókeresztény krisztológiai zsinatokon két fogalmat alkalmaztak a Názáreti Jézus identitásának meghatározására: a természet és a személy fogalmát. A természet arra a kérdésre ad választ, hogy „mi vagy”? Ha az embernek felteszik a kérdést: „Mi vagy te?” Az ember azt feleli: „Ember vagyok, nem Isten és nem állat.” Vagyis az emberi természet az emberi képességek és tulajdonságok összességét jelenti. Isten ugyanerre a kérdésre azt válaszolná: „Isten vagyok és nem ember.” Vagyis: önmagától való, végtelen létező, mindenható, mindent tudó, teremteni képes, stb. A személy arra a kérdésre válaszol: „Ki vagy te?” Erre a kérdésre mondom a nevemet és a név nemcsak egy és egyetlen valamit jelent, nem a képességeimet, nem a tulajdonságaimat, hanem az „én”-emet. Jézusban egy személy van, egy valaki, egy „én” és ez a személy a Szentháromság egy Isten második személye. Ő is az örök isteni természet birtokosa az Atyával és a Szentlélekkel együtt! Szűz Mária méhében emberré lett, vagyis isteni ÉN-je egyesült az emberi természettel. Tehát valóságos ember és valóságos Isten!

Ezt kitalálni nem lehet. Annyira kitalálhatatlan és megdöbbentő, hogy semmiféle addigi vallás nem fogadja el, mert a vallások Istene vagy energia, egy világprogram vagy egy egyszemélyű istenség. A logika szabályai szerint el kell vetni a személytelen istenség fogalmát, mert a személyes létezés (hogy tudok magamról) a legmagasabb létezési szint. Isten nem lehet e legmagasabb létezési szint alatt. Aki a világenergiákban vagy világprogramban bíz, az nem csak ostoba, hanem tragikus lény is, mert valamiben nem lehet bízni, csak valakiben. Az elektromosságban nem bízni kell, hanem ismerni és biztosítékokat használni. Zárójelben megjegyzem, hogy egy egyszemélyű istenség maga az isteni pokol lenne. Hogy létezhet egy „én” „te” nélkül? Az ószövetségi monoteizmus nincs lezárva. Az Örökkévaló az Ő igéjével és lelkével teremt ... és az ortodox zsidók még várják az Emberfiát, aki hozza a végső kinyilatkoztatást.

A krisztológiai vitákban az ókori keresztény zsinatokon született meg a személy fogalma. A Bibliában azt olvassuk: „Isten az ő képére teremtette az embert.” Miben képmása? Abban, hogy az ember is valaki, személy. Ha viszont Isten személy, akkor nem lehet egyedül, mert a személy az „én” csak egy „te”-vel szemben létezik. Nem értelemellenes döntés, hogy elfogadjuk Jézus végső kinyilatkoztatását, hogy az egy isteni természetet három személy birtokolja: és Ő a megtestesült, emberré lett második isteni személy. Isten benső élete közösség: Atya, Fiú, Szentlélek közössége, és így az embert, akit személynek teremtett elsősorban, a vele való személyes kapcsolatra teremtette és azon belül az egymással való személyes kapcsolatra: ez az emberi család.

Itt most két igazságot kell még elmélyítenünk: az emberi személy Istennel való kapcsolatát és más emberi személyekkel való kapcsolatát. A személyem, az „én”-em nem szüleimből való, mert a szabad személy oszthatatlan. Az emberi fogantatás pillanatában Isten teremti az emberi „én”-t, az emberi személyt, mert a személy nem az anyagból való. Amikor a fogantatás, a megtermékenyítés megtörténik, abban a pillanatban, nem előtte anélkül, és nem később valamikor, hetekkel később, hanem a fogantatás pillanatában hozza elő Isten a nem-létezésből az emberi személyt. Ezt jelenti a teremtés. A darwinizmus csak az ember testi előzményeit kutathatja, ha tudomány. Ha valóban természettudomány, akkor a szabad személy eredetéről semmit se mondhat, ha mégis mond valamit, akkor nem tudományként mondja, hanem filozófiaként, amely az emberi történelem egyik legtevésebb és legveszélyesebb filozófiája: alapja lehet a genocídiumoknak és az abortuszoknak. Az emberiség önmaga elleni merényletének leghatásosabb ördögi filozófiája. Mivel Isten az édesanya méhében létrejövő új életet személyként akarja, párbeszédre akar vele lépni, azért a nem-létezésből megteremti az emberi személyemet. Mert az az igazi Isten, akinek a nem-létezés sem állhat ellen. Azokkal az istenekkel ne tessenek törődni, akik nem tudnak teremteni. Azok nem istenek, bálványok. Ugyanazon fajsúlyhoz tartozó birkózók, mint az ember, még ha erősebbek is.

Tehát mi az emberi társadalom alapja? A személy. És honnét való a személy? A személyes Istentől közvetlenül. A vele való kapcsolatra van rendelve.

„Magadnak teremtettél minket Isten és nyugtalan a mi szívünk (éniünk), amíg meg nem nyugszik tebenned.” (Szent Ágoston)

A nyugati civilizációban élő ember szíve sajnos már nem is nyugtalan, hanem szorongó, mert tilos Istent keresni. A „relativizmus diktatúrájában” az emberi személy végső eredetét tilos keresni. Pedig ezt kellett volna legalább beletenni az Európai alkotmányba: „Európai polgár! Mindenekelőtt, ha kell, mindent feláldozva, saját életformád ellenére is keresd a végső igazságot.” Mert „aki keres, talál” (Mt 7,8) mondja Jézus. Ma sokan azt hazudják, hogy ők állandóan keresnek. Egyik valláshoz sem csatlakozva ők az örök keresők. Hazudnak. Ezek rettegnek attól, hogy találják.

Tehát a háromszemélyű Isten a vele való személyes életközösségre teremtette az emberi személyt. Ugyanakkor a vele való közösségen belül az emberi személyt más emberi személyekkel való személyes közösségre is rendelte: mert

„Isten képmására teremtette az embert, férfinak és nőnek teremtette őket. Isten megáldotta őket és mondta: szaporodjatok és sokasodjatok, töltsétek be a földet és vonjátok uralmatok alá.” (Ter 1,27-28)

Nyilván az emberi közösség a család úgy működik normálisan, ha a férfinak és a nőnek a szíve (énje, személye) Istennel van kapcsolatba és így szeretik egymást! Isten nem alkot szerelmi háromszöget, mert ő maga a szeretet forrása. Innét van az, hogy az emberi szeretetben a gyermek végtelenséget tapasztal. Apa és anya nem halhatnak meg és akkor is szeretnek, ha rossz vagyok és pedig végtelenül! A szerelem első szakaszában is ez ragyog fel!

Európa átvette a személy fogalmát mintegy a krisztológia zsinatok melléktermékeként, de kivette a kontextusából! Jézus Krisztus kinyilatkoztatásából. India és más ősi kultúrák nem ismerik így a személyt. A mai Európa arra se figyelt oda, hogy más a személy és más a természet. Csak a személyesség szintjén vagyunk egyenlők, de nem képességeink és nem tehetségeink szintjén. Az egalitarizmus hatalmas tévedés, mely az embereket egyformává akarja tenni, illetve átalakítani.

A szabadság fogalmát kivették a szeretet köréből, azt mondván, hogy a szabadság választási képesség a jó és a rossz között. Nem igaz! Eredetileg a szabadság nem választás képesség jó és rossz között, hanem a szerető képességünk azon „alkatrésze” - ami nélkül nem tudnánk szeretni. A gépek (szabadság nélkül) nem tudnak szeretni. Odáig jutott Európa, hogy a szabadság nevében a férfi

átalakíthatja magát nővé, a nő férfivá: mert joga van azzá lenni, amivé akar. És ez abból ered, hogy a személyi méltóságot összekeverik a természet képességeivel. Ha az Istennel az emberi személy élő személyes kapcsolatban van, akkor föl se merül a másik személy alacsonyabb-rendűségének kérdése: de a természet átalakításának a kérdése sem, mert képességeimet a másikért kell kamatoztatnom! A férfi nem önmagáért férfi, hanem a nőért. A nő nem önmagáért nő, hanem a férfiért. Ám mindezeket túl, ha mégis azonos neműhöz vonzó férfi úgy nyilatkozik, hogy nekem jogom van a Te fiaddal szexuális közösséget létesíteni, akkor erre azt kell mondani: a vaknak sincs joga látni, de még lehet zseniális zenész és főleg szent. Minden mai lényeges társadalmi kérdés az emberi személy helyes fogalmának fényében, erőterében oldható meg, azon kívül nem, de nemcsak a humánus területein, hanem a gazdaság területein is, mert az Apostol írja: „Minden a tiétek. Ti Krisztuséi vagytok, Krisztus pedig az Atyáé.” (1Kor 3,10) Tudniillik a Szentlélekben.

A „minden” az egész univerzumot is jelenti, amelynek elemeit testünkben összefoglalva a személyi létezés nivójára emelve a háromszemélyű Egy Istennek átadhatjuk, amikor azt mondjuk neki: „Köszönöm, Istenem” Bennünk az anyagi létezés szólal meg és Jézus Krisztusban a Lélek által az Atya örök dicsőségébe emeltetik már most, teljesen pedig a világvégi dicsőséges feltámadáskor.

„Maga a természet sóvárogva várja isten fiainak megnyilvánulásait. A természet ugyanis mulandóságnak van alávetve, nem mert akarja, hanem amiatt, aki abban a reményben vetette alá, hogy a mulandóság szolgai állapotából majd felszabadul isten fiainak dicsőséges szabadságára.” (Rom 8,19-21)

